

در مجمع اتفاق ملل

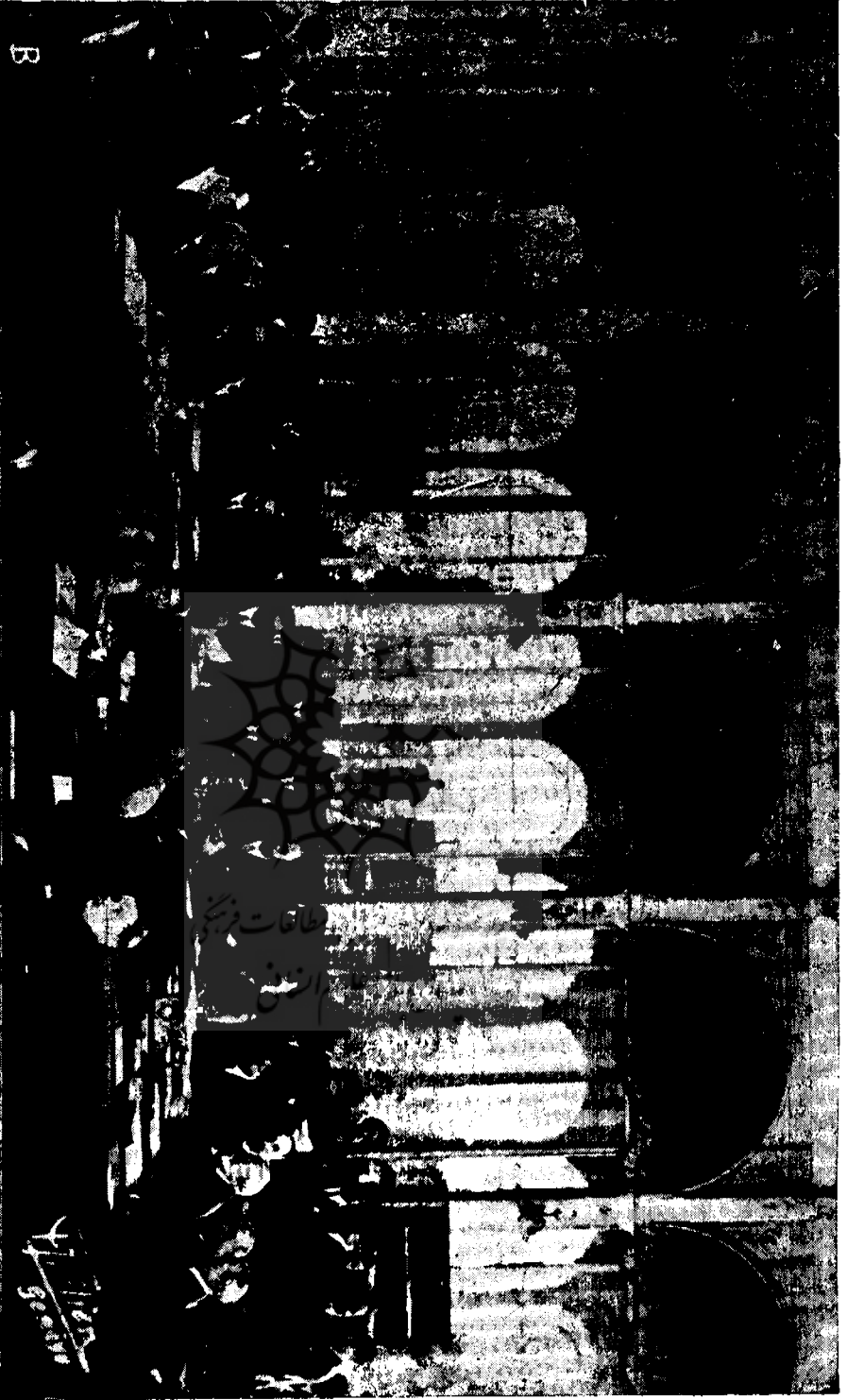
— ۴ —

بعفیده اینجانب یقین است که همه کس تصدیق خواهد کرد که دولت ایران قشون و تجهیزات زیادی ندارد بلکه زیاده از آنکه دارد محتاج است ولیکن باید تامیزان احتیاج و کیفیت و کمیت قشونی و تجهیزاتی خود را با ملاحظه اطراف بسنجیم تا در موقع خود بتوانیم از نظریات و حوائج خود دفاع کنیم. نه تنها ضرر نبریم بلکه استفاده هم بکنیم. امیدوارم دولت علیه اهمیت و فوریت موضوع را از نظر دور نخواهد داشت و با آقای سرهنک ریاضی در این باب ترتیبات جدی خواهند داد.

چهارم مسئله اصلاح اساسنامه جامعه ملل است در آن قسمت که بسبب انعقاد میثاق پاریس یعنی قرارداد تحریم جنگ ضرورت پیدا کرده است که امسال در مجمع عنوان شد که نظر بتحریم جنگ که حالا دیگر محرز و منجز شده مواد دوازدهم و پانزدهم و شانزدهم و هفدهم اساسنامه جامعه با اوضاع و احوال تناسب ندارد و باید در آن مواد تجدید نظر شود. البته ما در این موضوع مطالعاتی خواهیم کرد و لیکن دولت علیه هم باید نظر خود را معلوم فرمایند. عجالة اینجانب میتوانم عرض کنم یقین است که هر قدر در اساسنامه جامعه مسئله جایز نبودن محاربه بیشتر مقید شود برای دول ضعیف صرفه دارد.

پنجم مسئله تدوین قوانین بین الملل است که در اول بهار آینده کنفرانس آن در لاهه منعقد میشود و لازم است دولت علیه در موادی که موضوع بحث خواهد شد و بهمه دول اخطار شده است نظر خود را معلوم فرمایند و در کنفرانس هم نماینده مهمی داشته باشند چه این موضوع کمال اهمیت را خواهد داشت.

ششم مسئله سیاست دولت علیه است در باب حکمیت بین الملل و محکمه عدالت بین الملل و قبول ماده ۳۶ اساسنامه محکمه مزبوره که اینجانب از ژنو در آن باب تلگراف کرده بودم و جواب رسید که امضای ماده مزبور با سیاست دولت مخالفت دارد. هر چند حق

B

کتابخانه وزارت
ارشاد

H. M. S.
Secret

جامه ملل بریاست قزوینی

این است که با مخبرات تلگرافی اینکار صورت گرفتنی نبود ولیکن تمنای اینجانب آنست که در این باب دستور صحیح صادر و ضمناً توضیح شود که چگونه است که سیاست دولت علیه با امضای ماده مزبوره مبنایت دارد زیرا آنچه تا کنون استنباط کرده ام دول ضعیف همه طرفدار این ماده هستند و امسال که دولت انگلیس و فرانسه و ایتالیا آن ماده را امضا کردند اسباب خوشوقتی عموم گردید و یکی از موجبات امیدواری عامه به پیشرفت کار صلح در دنیا همین فقره بود. بسیاری از دول قبلاً این ماده را امضا کرده بودند بسیاری دیگر هم در همین ایام بعد از انگلیس و فرانسه و ایتالیا امضا کردند و اینجانب نتوانستم ملتفت شوم که امضای آن برای ما چه ضرری دارد و برای مزید توضیح عرض میکنم که: اولاً بنیان این اصول در اساسنامه خود جامعه ملل گذاشته شده و در واقع هر کس عضویت جامعه را قبول کرده بموجب ماده ۱۳ اساسنامه جامعه قبول این فقره را تعهد کرده است. ثانیاً امضای ماده ۳۶ اساسنامه محکمه لاهه دول را مقید نمیکند که هر اختلافی با هر کس پیدا میکنند مجبور باشند بقضوت رجوع کنند و این تعهد منحصر است بموادى که در ماده ۱۳ اساسنامه جامعه و همین ماده ۳۶ اساسنامه محکمه قید شده است. ثالثاً همین تعهد را در موقع امضاء قید میکنند که در مقابل دولی است که آنها هم این تعهد را کرده باشند. رابعاً هر دولتی برای مدت معینی این تعهد را میکند که بسیاری پنجسال را اختیار کرده اند و بعضی ده سال و پانزده سال. خامساً اگر چنانکه اینجانب حدس میزنم احتراز دولت علیه از امضای این ماده بملاحظه بعضی دعاوی سابقه است گذشته از اینکه معلوم نیست آن دعاوی مشمول این موارد باشد میتوان قید کرد که این تعهد برای اختلافاتی است که در آتیه روی دهد چنانکه بعضی از دول همین قید را کرده اند. حاصل اینکه اینجانب تصور میکنم دولت علیه خوبست در این قضیه تجدید نظری فرمایند و با ملاحظه اطراف کار دستور جدیدی بدهند چه وقتیکه معلوم شود دولت ایران از امضای این ماده امتناع دارد مایه تعجب خواهد گردید.

اما در خصوص فکری که اخیراً با فغان آمده و مسیو بریان در مجمع هذا السنه اشاره بآن نموده که بطور خلاصه از آن تعبیر به دول متحده (اتازونی) اروپا میکنند شك نیست که بسیار فرق باشد از اندیشه تا وصول و البته در این باب ملاحظات عدیده

بنظر میرسد، این اتحاد و اتفاق آیا سیاسی و اقتصادی هر دو خواهد بود یا فقط اقتصادی است، اگر قسم اول باشد مشکلاتش بیحد و حصر است اگر قسم دوم هم باشد موانع عدیده دارد اوضاع و مقتضیات اقتصادی دول اروپا همه یکسان نیست و وفق دادن آنها با هم بسیار مشکل است، از این گذشته حدود اروپا کجاست آیا انگلستان هم جزو آنست یا نه اگر جزء نباشد این تأسیس بر ضد انگلیس خواهد بود، اگر جزء باشد حدود انگلستان کدام است، آیا افریقای جنوبی و استرالی و کانادا و هندوستان و غیره هم ضمیمه باید بشوند یا خیر. دیگر اینکه روسیه و ترکیه چه میشود، کلنی‌های فرانسه و ایتالیا چه صورت خواهند داشت. این مسائل که حل شد آنوقت این نظر پیش می‌آید که این اساس با امریکا چه روابط خواهد داشت، با ممالک آسیا چه خواهد کرد. باری اینها همه مشکلات است معهدنا بعقیده اینجانب دول غیر اروپائی نباید اعتماد باین مشکلات کنند و نسبت باین فکر لاقید باشند. بدبختی‌های اقتصادی و سیاسی اروپا بقدری است که ممکن است واقعاً مجبور شدند عاقبت چنین کاری بکنند و درانصورت آسیائیه‌ها باید فکر کار خودشانرا داشته باشند که عرصه سیاست و اقتصاد دنیا بکلی دیگر کون خواهد شد و در این باب مجال گفتگو بسیار است اما فعلاً اینجانب بغیر از تذکر مقصودی نداشتم.

عجالةً این رایرت را بیش از این طولانی نکرده مسائل دیگر و تکمیل نظریات معروضه را موکول بآینده و تکمیل مطالعات مینماید. (پایان)

رهی معیری

راز خوشدلی

حادثات فلکی چون نه بدست من و تست

رنجه از غم چه کنی، جان و تن خویشتنا؟

مردم دانا، انده نخورد بهر دو کار :

آنچه خواهد شدنا و آنچه نخواهد شدنا